

Spis treści

Wstęp	9
Rozdział 1	
Wielofunkcyjna rola informacji w społeczeństwie informacyjnym i gospodarce opartej na wiedzy	17
1.1. Pojęcie informacji w kontekście współczesnej teorii informacji, info- logii i cybernetyki.....	17
1.2. Atrybuty i pomiar informacji w świetle dorobku teorii informacji ...	25
1.3. Wzajemne relacje pomiędzy danymi, informacją, wiedzą i mądro- ścią a identyfikacja kosztów pozyskania informacji	32
Rozdział 2	
Pojęcie i atrybuty społeczeństwa informacyjnego i gospodarki opartej na wiedzy we współczesnych naukach ekonomicznych	44
2.1. Pojęcie społeczeństwa informacyjnego i jego podstawowe atrybuty	44
2.2. Pojęcie i formy przejawiania się gospodarki opartej na wiedzy na współczesnym etapie rozwoju ludzkiej cywilizacji	64
2.3. Rozwój społeczeństwa informacyjnego i gospodarki opartej na wie- dzy w świetle badań statystyczno-empirycznych.....	76
2.4. Rola i funkcje informacji we współczesnej gospodarce i społeczeń- stwie a powstawanie kosztów pozyskania i wykorzystania informacji	86
Rozdział 3	
Pojęcie, istota, rola i rodzaje kosztów pozyskiwania informacji w społeczeństwie informacyjnym i gospodarce opartej na wiedzy	97
3.1. Pozyskanie informacji jako źródło nowych kosztów.....	97
3.2. Proces gospodarowania a nakłady, wydatki i koszty.....	101
3.3. Tradycyjne ujęcia kosztów i ich użyteczność do pomiaru kosztów pozyskania informacji.....	116
3.4. Sposoby traktowania kosztów informacji w ekonomii informacji	144
3.5. Informacja w otoczeniu podmiotu gospodarującego	154
3.6. Główne rodzaje kosztów występujące w procesie pozyskania infor- macji	157
3.7. Ideowy model kosztów pozyskania informacji w społeczeństwie in- formacyjnym i gospodarce opartej na wiedzy	168

Rozdział 4

Ekonomia dobrobytu i koncepcja analizy kosztów-korzyści jako podstawa rozszerzonego rachunku kosztów pozyskania informacji ze źródeł zewnętrznych	173
4.1. Geneza, pojęcie i kierunki rozwoju ekonomii dobrobytu	173
4.2. Analiza kosztów-korzyści jako podstawa rozszerzonego rachunku kosztów	182
4.3. Nietradycyjne rodzaje kosztów aktywności gospodarczej a pozyskiwanie informacji ze źródeł zewnętrznych	187

Rozdział 5

Wykorzystanie koncepcji kosztów transakcyjnych do oceny rzeczywistych kosztów pozyskiwania informacji w społeczeństwie informacyjnym i gospodarce opartej na wiedzy	192
5.1. Dyskusje wokół koncepcji kosztów transakcyjnych we współczesnej literaturze	192
5.2. Identyfikacja miejsc pojawiania się i rodzajów kosztów transakcyjnych	203
5.3. Użyteczność koncepcji kosztów transakcyjnych do oceny rzeczywistych kosztów pozyskania informacji ze źródeł zewnętrznych	210

Rozdział 6

Koszty alternatywne jako istotny wymiar kosztów pozyskania informacji w społeczeństwie informacyjnym i gospodarce opartej na wiedzy	219
6.1. Istota i identyfikacja pojęcia kosztów alternatywnych we współczesnej literaturze ekonomicznej	219
6.2. Podstawowe wyzwania poznawcze, metodyczne i obrachunkowe związane z kosztami alternatywnymi	229
6.3. Możliwości wykorzystania kosztów alternatywnych do oceny rozmiarów rzeczywistych kosztów pozyskania informacji w społeczeństwie informacyjnym i gospodarce opartej na wiedzy	233

Rozdział 7

Metodyka szacowania faktycznych kosztów pozyskiwania informacji ze źródeł zewnętrznych w społeczeństwie informacyjnym i gospodarce opartej na wiedzy	238
7.1. Charakterystyka wybranych problemów metodyki szacowania (obliczania) faktycznych kosztów pozyskania informacji ze źródeł zewnętrznych	238
7.2. Zagadnienie pomiaru efektywności kosztowej pozyskiwania informacji ze źródeł zewnętrznych	246

7.3. Problem wpływu czasu i ryzyka oraz niepewności na pieniężną wartość nakładów w czasie	249
7.4. Propozycja algorytmu obrachunkowego dla szacowania (obliczania) faktycznych kosztów pozyskania informacji ze źródeł zewnętrznych	259
7.5. Walory i ograniczenia metodyki szacowania kosztów pozyskiwania informacji ze źródeł zewnętrznych z uwzględnieniem perspektywy <i>ex ante</i> , <i>in tempora</i> oraz <i>ex post</i>	267

Rozdział 8

Ocena rozmiarów faktycznych kosztów pozyskiwania informacji na poziomie mikro- i makroekonomicznym – studia przypadku.....

8.1. Identyfikacja przypadków studyjnych na poziomie mikro- i makroekonomicznym	272
8.1.1. Uwagi wstępne	272
8.1.2. Problemy wyceny czasu własnego w procedurze pozyskania informacji ze źródeł zewnętrznych	273
8.1.3. Koszty upowszechniania informacji publicznej i tworzenia „informacji darmowej”	275
8.1.4. Koszty ingerencji państwa w politykę informacyjną i kreację społeczeństwa informacyjnego oraz gospodarki opartej na wiedzy	277
8.1.5. Kształtowanie się opłat abonenckich za korzystanie z Internetu oraz mass mediów	278
8.1.6. Kształtowanie się kosztów sprzętu komputerowego (<i>hardware</i>) i oprogramowania (<i>software</i>)	291
8.1.7. Czynniki determinujące koszty oceny (weryfikacji) wiarygodności źródła informacji i prawdziwości pozyskanej informacji	299
8.1.8. Przykładowe koszty wdrażania przez podmioty gospodarujące rozwiązań wspierających informatyzację relacji z interesariuszami i otoczeniem	302
8.2. Prezentacja i makroekonomiczna ocena otrzymanych wyników	304
8.3. Prezentacja i mikroekonomiczna ocena otrzymanych wyników	313

Zakończenie

Bibliografia	325
Spis rysunków	335
Spis tabel	338
Summary	340

Wstęp

Gwałtowny rozwój nowych struktur społecznych i gospodarczych, znanych pod nazwami społeczeństwa informacyjnego oraz gospodarki opartej na wiedzy, stawia zupełnie inne wyzwania poznawcze i implementacyjne przed ekonomią, a także pozostałymi naukami społecznymi. Dotyczą one praktycznie wszystkich wykorzystywanych dotychczas pojęć, metod, technik i algorytmów postępowania, opartych zarówno na dociekaniach umysłowych, jak i na aktywności praktycznej. Można zaryzykować tezę, że istnieje konieczność gruntownej reinterpretacji sposobu widzenia (postrzegania) rzeczywistości materialnej oraz symbolicznej i zmian w zakresie podejmowania różnych form działalności społecznej czy gospodarczej.

Ukształtowały się dwa podejścia epistemologiczne w tym zakresie. Pierwsze próbuje poradzić sobie z nowymi wyzwaniami poznawczymi i implementacyjnymi, wykorzystując elementy dotychczasowego dorobku myśli ekonomiczno-społecznej. Ma prowadzić to do takiej modyfikacji wiedzy, aby mogła ona dostarczyć instrumentarium adekwatne do nowej postaci rzeczywistości. Jest zatem próbą transformacji nauki ekonomii, zmierzającej do zmiany jej paradygmatu (w ujęciu T. Kuhna) lub „twardego rdzenia programu badawczego” (w ujęciu I. Lakatosa).

Drugie podejście akceptuje ideę konieczności radykalnej, wręcz rewolucyjnej zmiany w naukach ekonomicznych i społecznych. Zdaniem jego zwolenników nie ma możliwości takiej ewolucyjnej zmiany dotychczasowego dorobku ludzkiej wiedzy, aby poradziła sobie z zupełnie nowymi wyzwaniami. Dialektalnie odmienna rzeczywistość społeczno-gospodarcza wymaga rewolucji naukowo-poznawczej. Nowych struktur społecznych oraz nowych warunków gospodarowania nie można badać za pomocą narzędzi poznawczych wypracowanych w innych okolicznościach. Autorka nie podejmuje się próby rozstrzygnięcia, która wizja rozwoju nauki ekonomii jest właściwa. Każda ma swoje zalety i możliwości, wady i ograniczenia. Dostrzega jednak konieczność podjęcia nowych wyzwań w zmieniającej się rzeczywistości.

Uwaga badawcza skierowana jest w niniejszej pracy na bardzo interesujące i chyba niedostatecznie analizowane zagadnienie kosztów pozyskania informacji ze źródeł zewnętrznych, w stosunku do podmiotów gospodarujących, w warunkach społeczeństwa informacyjnego i gospodarki opartej na wiedzy. Podstawą wyjściową podjęcia badań naukowych pozostaje problem badawczy, którego właściwe sformułowanie oraz werbalna postać jest trudnym wyzwaniem. Powinien być odpowiedzią na pytanie – co badać? Ale jednocześnie niesie ze sobą

określenie zakresu i metod badawczych. Nie może być zbyt szeroki, co postuluje stosowanie zasady brzytwy Ockhama, a jednocześnie musi mieć określony charakter – eksploracyjny, klasyfikacyjny i/lub aplikacyjny. Można mu nadać postać pytań badawczych oraz związanych z nim tez i hipotez badawczych. Teza pozostaje twierdzeniem, które zamierzamy w danym badaniu udowodnić. Natomiast nie należy mylić tezy badawczej z hipotezami badawczymi, stanowiącymi jej rozwinięcie i uszczegółowienie. Te ostatnie różnią się od tezy funkcją pełnioną w badaniu, sposobem wyrażenia oraz dowodzenia¹.

Problemem badawczym są rzeczywiste koszty pozyskiwania przez podmioty gospodarujące informacji ze źródeł zewnętrznych w warunkach społeczeństwa informacyjnego i gospodarki opartej na wiedzy. Pierwszą tezę badawczą można natomiast sformułować w postaci następującego, wymagającego udowodnienia twierdzenia – poprawne oszacowanie kosztów pozyskania informacji ze źródeł zewnętrznych wymaga w warunkach społeczeństwa informacyjnego i gospodarki opartej na wiedzy rozszerzenia rachunku kosztów.

Druga teza badawcza może przybrać postać innego twierdzenia – podstawą rozszerzenia rachunku kosztów pozyskania informacji ze źródeł zewnętrznych jest ekonomia dobrobytu, a zwłaszcza rozwijana w jej ramach ekonomia kosztów transakcyjnych, wsparta ideą kosztów alternatywnych i społecznych.

Komplementarne względem tez są cztery szczegółowe hipotezy badawcze.

Hipoteza 1. Tradycyjne formy kosztów i rachunków kosztów są wystarczające dla identyfikacji i obrachunku kosztów pozyskiwania przez podmioty gospodarujące informacji ze źródeł zewnętrznych w społeczeństwie informacyjnym i gospodarce opartej na wiedzy.

Hipoteza 2. Tradycyjne modele rachunku kosztów mogą być rozszerzone o inne kategorie kosztów.

Hipoteza 3. Rodzaje kosztów nieuwzględnione w dotychczasowych rachunkach kosztów należy wziąć pod uwagę w badaniu rzeczywistych rozmiarów kosztów pozyskiwania informacji ze źródeł zewnętrznych w społeczeństwie informacyjnym i gospodarce opartej na wiedzy.

Hipoteza 4. Nowe rodzaje kosztów pozyskiwania informacji ze źródeł zewnętrznych w społeczeństwie informacyjnym i gospodarce opartej na wiedzy stanowią istotną część rzeczywistych kosztów takich przedsięwzięć.

Podejmowane zagadnienie rachunku kosztów pozyskania informacji ze źródeł zewnętrznych wymaga wyjaśnienia kilku kwestii pojęciowych. Pierwszą jest różnica między rozszerzonym rachunkiem kosztów a pełnym rachunkiem kosztów. Pojęcie „rozszerzony” oznacza, że będą uwzględnione w nim elementy, które nie były włączone do jego „normalnej”, wyjściowej wersji, a zatem dodatkowe. Istnieją tu dwa warianty modyfikacji rachunku kosztów rozszerzające jego zakres, a mianowicie:

¹ Por.: Kuciński K. (red.), *Metodologia nauk ekonomicznych. Dylematy i wyzwania*, Difin, Warszawa 2010.

- (1) dołączenie do istniejących już elementów uwzględnianych w rachunku nowych, bez wyłączenia jakiegokolwiek dotychczasowego (rozszerzenie rozmiarowe);
- (2) wyłączenie niektórych dotychczasowych elementów, z uwzględnieniem określonych kryteriów redukcji oraz dołączenie nowych, przewyższających ubytki (rozszerzenie modernizacyjne).

Pełny rachunek kosztów oznacza natomiast, że dany system kosztów uwzględnia wszystkie elementy będące kosztami, jakie pozwalają wyznaczyć – wiedza lub regulacje prawno-instytucjonalne, ewentualnie inne kryteria wyboru. Cecha „rozszerzony” nie musi natomiast oznaczać uwzględniania wszystkich występujących elementów kosztowych. W zrealizowanych badaniach przedmiotem jest rozszerzony, a nie pełen system kosztów. Obecny etap badań nad kosztami pozyskania informacji ze źródeł zewnętrznych oraz poziom zaawansowania opracowania niektórych pojęć z zakresu kosztów nie pozwalają użyć określenia „pełny” system rachunku kosztów.

Drugim pojęciem jest kategoria „rzeczywistych kosztów” pozyskania informacji ze źródeł zewnętrznych. Określenie „rzeczywiste” oznacza faktycznie występujące, a zatem mające postać materialno-energetyczną i/lub informacyjną, dającą się przedstawić pieniężnie, formy nakładów na przedsięwzięcie w danym okresie. W rachunku kosztów „rzeczywiste” oznacza uwzględnienie elementów, które wystąpiły i obciążają określone podmioty. Jako rzeczywiste można potraktować również postaci kosztów występujące w określonych warunkach.

Problem rzeczywistych kosztów pozyskania informacji ze źródeł zewnętrznych może być rozpatrywany:

- w optyce pojedynczego podmiotu gospodarczego, posługującego się kryterium maksymalizacji funkcji zysku (lub innej korzyści netto);
- w optyce społecznej, dla której funkcją maksymalizacji jest funkcja dobrobytu prowadząca do sytuacji optimum Pareta.

W pierwszym przypadku interesujące są koszty ponoszone przez dany podmiot podejmujący działania pozyskania informacji ze źródeł zewnętrznych, a także te, które powinny zostać przypisane danemu podmiotowi i mają charakter kosztów społecznych. Te grupy kosztów są szczególnie interesujące z punktu widzenia poniższych badań.

Drugi przypadek jest niezwykle interesującym wyzwaniem poznawczym, z punktu widzenia zarówno teorii optimum Pareta, jak i pomiaru oraz internalizacji kosztów społecznych w ramach społeczeństwa informacyjnego i gospodarki opartej na wiedzy. Nie będzie on przedmiotem poważniejszych analiz w niniejszej pracy. Nie da się jednak zupełnie uniknąć odniesień do tego zagadnienia, chociażby ze względu na to, że część kosztów społecznych powinna zostać odniesiona do podmiotów mikroekonomicznych, a pojawia się na poziomie makroekonomicznym.

Rzeczywiste koszty pozyskania informacji ze źródeł zewnętrznych w warunkach społeczeństwa informacyjnego i gospodarki opartej na wiedzy generują kilka ważnych problemów poznawczych i metodyczno-metodologicznych, które mają swoje źródła:

- w rozbieżnościach pomiędzy teoretyczno-modelowym ujęciem stanu optimum Pareta i modelem doskonałej konkurencji a rzeczywistymi warunkami realizacji procesów gospodarczych i informacyjnych;
- w ułomnościach stosowanych rachunków kosztów i rachunków efektywnościowych, skupiających się na wybranych grupach kosztów prywatnych;
- w braku określonych grup kosztów, zwłaszcza kosztów transakcyjnych, kosztów alternatywnych i różnych postaci kosztów społecznych oraz społecznych uwarunkowań gospodarowania.

Badania dotyczące kosztów pozyskania informacji zrealizowane w ramach pracy opierały się na kilku założeniach:

- badane koszty nie obejmują wszystkich etapów realizacji funkcji informacyjnej, a zatem poza zakresem analizy są koszty długotrwałego przechowywania informacji, koszty przekazywania, czyli transmisji informacji, koszty przetwarzania informacji, a także koszty interpretacji informacji oraz koszty wykorzystania (zastosowania) informacji;
- badania koncentrują się na kosztach pozyskania informacji, co może być rozumiane jako kreacja informacji czy jej nabywanie, w rynkowy, transakcyjny sposób i/lub sposób pozarynkowy;
- badania obejmują wyłącznie koszty pozyskania informacji ze źródeł zewnętrznych, znajdujących się poza daną organizacją, w jej bliższym oraz dalszym otoczeniu; w analizie występują zatem te rodzaje kosztów, które dotyczą takich informacji;
- badania kosztów pozyskania informacji ze źródeł zewnętrznych obejmują warunki wyznaczone przez społeczeństwo informacyjne oraz gospodarkę opartą na wiedzy; społeczeństwo informacyjne wyznacza zupełnie nowe uwarunkowania tworzenia oraz posługiwania się informacją, natomiast gospodarka oparta na wiedzy określa nowe znaczenie oraz sposoby wykorzystania informacji;
- analizy będą miały przede wszystkim charakter teoretyczno-retrospektywny oraz modelowo-obrachunkowy, ponieważ baza empiryczno-statystyczna do precyzyjnego określenia wielkości badanych kosztów nie jest dostatecznie bogata, a przeprowadzenie jednoosobowo takich badań przekracza możliwości wykonawcze autorki.

Podstawowym celem przeprowadzonych badań nie jest wskazanie większej użyteczności rozszerzonego rachunku kosztów. Jest to wniosek oczywisty, nie wymagający dowodu. Z punktu widzenia użyteczności decyzyjnej lepiej opracowany (bardziej precyzyjny i wiarygodny) rachunek kosztów jest lepszy. Chodzi raczej o potwierdzenie potrzeby wprowadzenia takiego rachunku, a to wy-

maga wyjścia poza tradycyjne rozwiązania w tym zakresie. W warunkach społeczeństwa informacyjnego i gospodarki opartej na wiedzy rozszerza się zakres działań związanych z pozyskiwaniem informacji, w tym ze źródeł zewnętrznych, które generują nowe rodzaje kosztów.

Metodyka pracy jest eklektyczna, ze względu na wieloaspektowy charakter problemu badawczego. Wiodącą rolę odgrywa krytyczna analiza koncepcji modelowych wywodzących się z ekonomii dobrobytu, w kontekście ich użyteczności dla weryfikacji (udowodnienia) tez i hipotez badawczych. Wykorzystane są w jej ramach efekty dotychczasowych dyskusji, a także argumenty zamieszczone w literaturze. Analiza wspierana jest modelowaniem, zwłaszcza w zakresie tworzenia wstępnej metodyki szacowania kosztów pozyskania informacji ze źródeł zewnętrznych oraz badaniami empirycznymi dotyczącymi znaczenia problematyki tych kosztów w praktyce gospodarczej. W ten sposób powstała specyficzna konstrukcja metodyczna, na którą składają się:

- (1) oparta na literaturze i badaniach modelowych argumentacja potwierdzająca rosnącą współcześnie rolę informacji, wykorzystująca dedukcję i różne formy porządkowania taksonomicznego;
- (2) opis i charakterystyka atrybutów społeczeństwa informacyjnego i gospodarki opartej na wiedzy, będących aktualnie głównymi makrostrukturami, w których wykorzystano techniki wnioskowania dedukcyjnego;
- (3) oparta na podejściu *desktop research* charakterystyka kategorii kosztów i rachunku kosztów, w kontekście praktyki gospodarczej oraz badań modelowych;
- (4) krytyczna analiza pojęciowego i modelowego dorobku ekonomii dobrobytu i ocena jej przydatności do badania kosztów pozyskania informacji ze źródeł zewnętrznych;
- (5) ocena użyteczności modelowych koncepcji kosztów transakcyjnych, kosztów alternatywnych oraz kosztów społecznych dla szacowania kosztów pozyskania informacji ze źródeł zewnętrznych;
- (6) modelowa konstrukcja wstępnej metodyki szacowania faktycznych kosztów pozyskania informacji ze źródeł zewnętrznych i krytyczna analiza jej wymiaru temporalnego oraz znaczenia ryzyka-niepewności, z wykorzystaniem wnioskowania dedukcyjnego;
- (7) empiryczne studia nad zjawiskami potwierdzającymi znaczenie kosztów pozyskania informacji ze źródeł zewnętrznych, oparte przede wszystkim na wspartym statystycznie wnioskowaniu indukcyjnym.

Powstała w ten sposób warstwowa metodyka badawcza zawierająca:

- (1) warstwę deskrypcji, połączonej z krytyczną selekcją elementów poznawczych, (2) warstwę krytycznych studiów nad pojęciami i modelami literaturowymi oraz ich celową, opartą na odpowiednio dobranych kryteriach badawczych i selekcji, (3) warstwę badań i prac teoretyczno-modelowych, połączonych z konstruowaniem metodyki szacowania kosztów oraz (4) warstwę analiz empi-

rycznych potwierdzających znaczenie badanej problematyki dla praktyki gospodarczej i rozwoju myśli ekonomicznej.

Praca składa się ze wstępu, ośmiu rozdziałów, zakończenia i elementów uzupełniających (bibliografii, spisów rysunków i tabel oraz angielskiego streszczenia). Rozdział pierwszy – *Wielofunkcyjna rola informacji w społeczeństwie informacyjnym i gospodarce opartej na wiedzy* – zawiera prezentację oraz krytyczną dyskusję nad pojęciem informacji, jej atrybutami i pomiarem. Przedstawiono również wzajemne relacje pomiędzy danymi, informacją, wiedzą i mądrością a identyfikacją kosztów pozyskania informacji. Jest to niezbędna prezentacja podstawowych problemów pojęciowych dla dalszych rozważań nad kosztami pozyskiwania przez podmioty gospodarujące informacji ze źródeł zewnętrznych.

Rozdział drugi – *Pojęcie i atrybuty społeczeństwa informacyjnego i gospodarki opartej na wiedzy we współczesnych naukach ekonomicznych* – zawiera omówienie wybranych definicji społeczeństwa informacyjnego i jego podstawowych atrybutów. Przedstawiono w nim również pojęcie i formy przejawiania się gospodarki opartej na wiedzy na współczesnym etapie rozwoju ludzkiej cywilizacji. Wykorzystując badania statystyczno-empiryczne, dokonano charakterystyki rozwoju społeczeństwa informacyjnego i gospodarki opartej na wiedzy w oparciu o wskaźniki ilościowe. Jednocześnie dokonano analizy roli i funkcji informacji we współczesnej gospodarce i społeczeństwie w relacji do powstawania kosztów pozyskania i wykorzystania informacji.

W rozdziale trzecim – *Pojęcie, istota, rola i rodzaje kosztów pozyskiwania informacji w społeczeństwie informacyjnym i gospodarce opartej na wiedzy* – omówiono istotę procesów gospodarowania z perspektywy nakładów, wydatków i kosztów. Dokonano charakterystyki tradycyjnych ujęć kosztów i ich użyteczności do pomiaru kosztów pozyskania informacji, zwłaszcza ze źródeł zewnętrznych w stosunku do podmiotów gospodarujących. Omówiono sposoby traktowania kosztów informacji w ekonomii informacji i źródła informacji w otoczeniu podmiotu gospodarującego. Całość analiz w tym rozdziale zamykają rozważania nad głównymi rodzajami kosztów występujących w procesie pozyskania informacji oraz ideowy model kosztów pozyskania informacji w społeczeństwie informacyjnym i gospodarce opartej na wiedzy.

W rozdziale czwartym – *Ekonomia dobrobytu i koncepcja analizy kosztów-korzyści jako podstawa rozszerzonego rachunku kosztów pozyskania informacji ze źródeł zewnętrznych* – rozważania koncentrują się na teoretycznych podstawach możliwości rozszerzenia rachunku kosztów pozyskania informacji ze źródeł zewnętrznych, przede wszystkim na ekonomii dobrobytu i analizie kosztów-korzyści. Przedstawiono także nietradycyjne rodzaje kosztów aktywności gospodarczej w kontekście pozyskiwania informacji ze źródeł zewnętrznych.

W rozdziale piątym – *Wykorzystanie koncepcji kosztów transakcyjnych do oceny rzeczywistych kosztów pozyskiwania informacji w społeczeństwie informacyjnym i gospodarce opartej na wiedzy* – przedstawiono dyskusje toczące się we współczesnej

myśli ekonomicznej wokół koncepcji kosztów transakcyjnych. Dokonano także identyfikacji miejsc pojawiania się i rodzajów kosztów transakcyjnych oraz oceny użyteczności koncepcji kosztów transakcyjnych do oceny rzeczywistych kosztów pozyskania informacji ze źródeł zewnętrznych.

W rozdziale szóstym – *Koszty alternatywne jako istotny wymiar kosztów pozyskania informacji w społeczeństwie informacyjnym i gospodarce opartej na wiedzy* – dokonano prezentacji istoty i identyfikacji pojęcia kosztów alternatywnych we współczesnej literaturze ekonomicznej. Omówiono także podstawowe wyzwania poznawcze, metodyczne i obrachunkowe związane z kosztami alternatywnymi oraz dokonano możliwości wykorzystania kosztów alternatywnych do oceny rozmiarów rzeczywistych kosztów pozyskania informacji w społeczeństwie informacyjnym i gospodarce opartej na wiedzy.

Rozdział siódmy – *Metodyka szacowania faktycznych kosztów pozyskiwania informacji ze źródeł zewnętrznych w społeczeństwie informacyjnym i gospodarce opartej na wiedzy* – zawiera autorską propozycję wstępnej metodyki szacowania faktycznych kosztów pozyskania informacji ze źródeł zewnętrznych, wraz z rozważaniami towarzyszącymi. Dotyczą one zagadnienia pomiaru efektywności pozyskiwania informacji ze źródeł zewnętrznych czy wpływu czasu i ryzyka (niepewności) na wartość pieniądza w czasie.

W rozdziale ósmym – *Ocena rozmiarów faktycznych kosztów pozyskiwania informacji na poziomie mikro- i makroekonomicznym – studia przypadku* – przedstawiono dostępne z badań własnych oraz innych autorów informacje empiryczne dotyczące rozmiarów różnych zjawisk wpływających na poziom kosztów związanych z pozyskiwaniem przez podmioty gospodarujące informacji ze źródeł zewnętrznych.

W zakończeniu dokonano podsumowania i przedstawiono zakres weryfikacji hipotez badawczych oraz udowodnienia tez badawczych.

Autorka składa wyrazy podziękowania Recenzentom – Profesor Barbarze Kryk z Uniwersytetu Szczecińskiego oraz Profesorowi Dariuszowi Pieńkowskiemu z Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu – za bardzo cenne uwagi, które udoskonaliły ostateczną wersję pracy. Wszystkie niedociągnięcia obciążają wyłącznie autorkę.